Óli Wolles:

Absalon Guttormsen í Útistovu á Trøllanesi

1830 - 1902

At taka úr blaðnum

Síðurnar 11, 12, 17 og 18 kunnu takast úr blaðnum

Vit áttu nógv andalig stórmenni fyri meira enn 100 árum síðani. Summi av teimum hava verið umrødd her, sum t.d. Petur Alberg og Rasmus á Háskúlanum. Ein av teimum var Absalon á Trøllanesi, sum doyði fyri júst 100 árum síðani. Vit fara nú í tveimum bløðum at endurprenta ritgerð, sum oldurabbasonurin hevur skrivað um hann. Ritgerðin varð fyrstu ferð prentað í Varðanum í 1987.

Henda ritgerð var upprunaliga skrivað sum høvuðsritgerð á HF í Hoydølum í 1982. Fyrst royni eg at geva eitt stutt søguligt yvirlit, fyri at siga onkrum ókunnugum lesara um tíðina, talan er um. Tað byggi eg eina mest á bókina “Nú er tann stundin…” hjá Hans Jacobi Debes. Síðani skrivi eg um ymiskar síður av lívi Absalons. Brotið um uppvøkstur Absalons er mest grundað á “Tey byggja land” 5. bind, hjá J. Símun Hansen. Tað um nakrar persónar, ið høvdu serligan týdning fyri Absalon, er serligað grundað á grein hjá S. av Skarði í Norsk Jol 1928, kallað “Eit Færøye-Andlit”. Brotið um Absalon sum bónda viðger eisini annað, ið bóndaarbeiðinum hoyrdi til. Tað er mest grundað á munnligar frásagnir. Tað, eg havi skrivað um tíðina í Klaksvík, um framburðsmannin Absalon, er eina mest grundað á “Havið og vit”, fyrra bind, hjá J. S. Hansen. Um skúlan havi eg skrivað út frá munnligum frásagnum, og so tí eg havi funnið í bløðunum. Hetta, saman við tí um avhaldsrørsluna og um Føringafelag, er helst tað, eg best havi fingið grundað á skrivligar keldur.

Søguligt yvirlit

Um 1830, tá Absalon varð føddur, vóru Føroyar eitt samfelag, ið ikki var broytt nógv ígjøgnum øldir. Men júst í tíð Absalons hendu sera stórar samfelagsbroytingar, og eg skal bert nevna nakrar. Skúli hevði ikki verið skipaður í Føroyum, men børnini fingu undirvísing heima, og tað tykist, sum um henda skipan hevur virkað væl. Í 1844 varð skúli ásettur við lóg, men henda skúlaskipan miseydnaðist og varð avtikin aftur í 1854. Men hetta førdi við sær, at heima-undirvísingin mest sum datt niðurfyri, so støðan kanska varð verri enn frammanundan. Ikki fyrrenn við kommunulógini í 1872 varð skúlagond fyriskipað fyri øll børn yvir 7 ár. Í 1870 byrjaðu fyrstu læraranæmingarnir í Havn - skúlin var alment stovnaður árið eftir - og í 1872 vóru fyrstu lærararnir lidnir og føroyskt skúlaverk skipað. Men undirvísingin fór øll fram á donskum, og undirvíst varð als ikki í føroyskum.

Politiskt var av stórum týdningi, at aldagamla løgting Føroya, sum varð avtikið í 1816, var endurstovnað í 1852, tó uttan at hava lóggevandi myndugleika.

Ein onnur týðandi samfelagsbroyting var avtøka einahandilsins í 1856. Harvið skaptust nýggir møguleikar fyri vinnulívið, og nýggir handlar komu í mongum bygdum. Men við hesum mongu handlunum øktist rúsdrekkanýtslan mundandi í mun til, tá handil bert var í Havn, og tað tí hjá teimum flestu var óhøgligt at fara til handils. Til at virka móti hesi nógv øktu rúsdrekkanýtslu vóru avhaldsfeløgini stovnað.

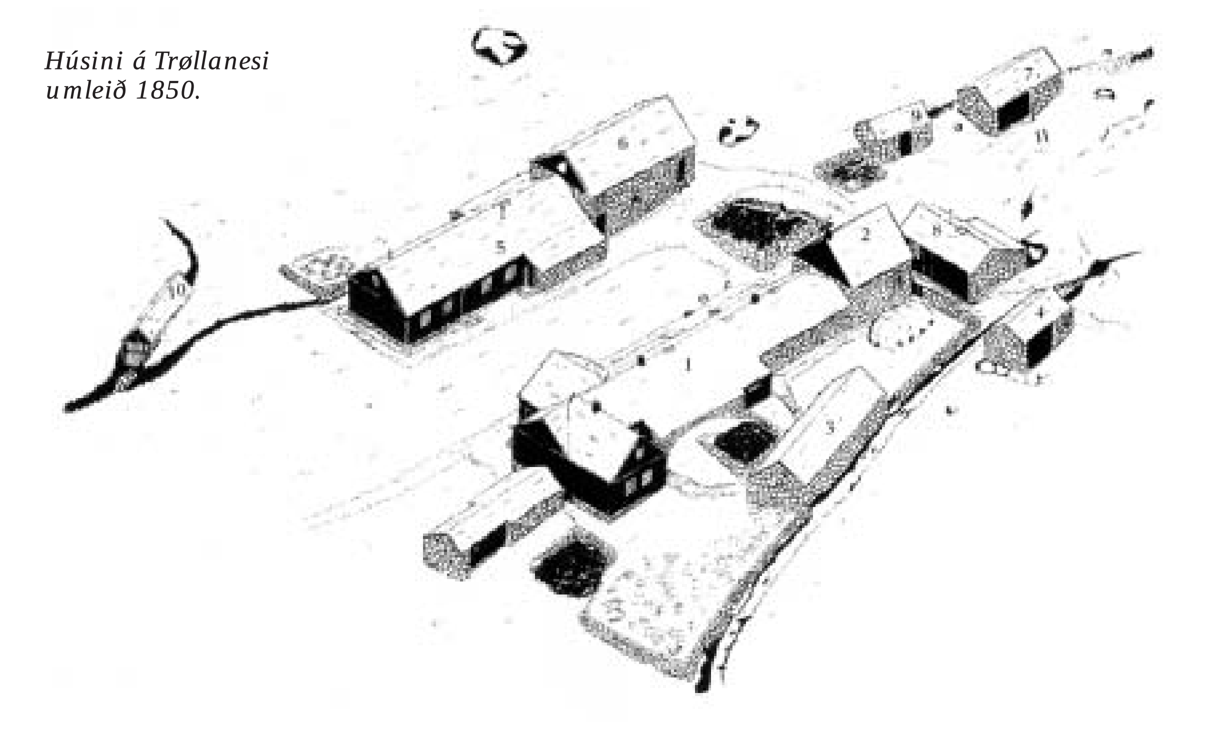

Húsini á Trøllanesi umleið 1850.

Men í hesum nýggja samfelagi við nógv øktum samskifti við útheimin var føroyskt mál um at vera trokað burtur av donskum, sum var mett betri og hægri. Føroyskt varð bert nýtt í dagligari talu, tó nógv ávirkað og uppíblandað av donskum. Í øllum almennum viðurskiftum, i kirkju, í skúla og á tingi, var málið danskt, og tað mundi ivaleyst kennast fremmant hjá mongum føroyingi.

Tá var tað, at romantikkurin, hesin andsstreymur, sum var kyknaður í Europa fyrst í øldini, og sum vildi líva upp tað gamla og tjóðskaparliga, fólksins mentan, bar við í Føroyum, kanska serliga gjøgnum føroyskar studentar og háskúlanæmingar í Danmark. Tjóðskaparrørslan tók seg upp, Føringafelag varð stovnað, og stríðið fyri fosturlandinum og móðurmálinum byrjaði av álvara.

Og í hesum stríði var Absalon Guttormsen av Trøllanesi ein av stríðsmonnunum.

Uppvøkstur Absalons

Absalon var bóndasonur, føddur á Trøllanesi 5. maj 1830. Hann var elstur av 4 systkjum. Tað yngsta av systkjunum doyði í 1839, minni enn ársgamalt, og varð tann fyrsti, ið varð grivin í kirkjugarðinum á Trøllanesi, ið var gjørdur um 1835. Umframt systkini var ein drongur, sum var 4 ár eldri enn Absalon, uppfostraður hjá teimum.

Tey vóru í barnaaárum Absalons eini 10-13 fólk í húsi. Umframt foreldur og systkin var ein mostur Absalons at vera hjá teimum. Harafturat vóru eini 4 húskallar og arbeiðskonur umframt eini 2 fólk, ið tey høvdu tikið inn at vera.

Um 1840 hava verið eini 30 fólk á Trøllanesi. Millum teirra ein drongur sum var javngamal við Absalon. Tað var Jóhannes Johansen, ið seinni var saman við Absaloni og øðrum í skipakeypi.

Jógvan bóndi í Innistovu, vanliga nevndur Fuglfjarðar-Jógvan, var maður, ið las nógv. Hann lærdi í áravís børnini at lesa og skriva og greiddi teimum frá mongum ymiskum. Møguliga hevur Absalon lært at lesa hjá hesum manni, men eisini við hús hava líkindi verið at lært at lesa, tí mamman var prestadóttir og mundi hava nakað av skúlagongd sjálv. So møguleikar Absalons at fáa undirvísing hava verið avbera góðir, hóast almenn skúlagongd ikki var skipað um tað mundið.

Tilkomin fór Absalon til Tvøroyrar, har hann lærdi til snikkara. Hann bar orð fyri at vera hegnigur og snøggur smiður, og fleiri lutir, so sum kistur, skrín, onkur kommoda og ein borðabátur, sum hann hevur gjørt, kunnu eisini prógva hetta.

Absalon bar orð fyri at dáma væl at drekka sum ungur, sum onkrar søgur eisini siga frá, og rætt man tað vera, tí sjálvur sigur hann:

“Tað fyrsta, avhald var gitið her, var o.u. 1846-48, tá ið Magnus Jacobsen - betri kendur á navninum Brennivíns-Magnus - framhelt tað. Eg var tá 16-18 ár og dámdi tað einki. Mær tykti brennivíni vera ov gott at siga frá sær - sum tey flestu enn halda.” (Fuglaframi nr. 18, 1900).

Sum søgurnar siga frá, man Absalon hava verið kátur maður, sum tó ikki altíð hevur dugað sær hógv í fyllskapi.

Nakrir persónar, ið høvdu týdning fyri Absalon

Absalon man, óivað líka frá tí hann lærdi at lesa, hava lisið nógv, og man við aldrinum eisini hava vænt seg at vanda sær um tað, hann las. Og hann gjørdi sær ómak at fáa hendur á góðum lesnaði.

Millum teir menn, ið hava havt serligan týdning fyri Absalon, vóru norðmenninir Kristoffer Jansen og Arne Garborg. Hann livdi seg inn í innihaldið og hugsjónirnar í bókum teirra og hevur helst frá teimum fingið

Framhald á næstu síðu

FF blaðið
BLAÐ VERKA- OG VEIÐIMANNA

ein hóp av vitan, ið hava stuðlað honum gjøgnum lívið.

Russanum Leo Tolstoj (1828-1910) var hann eisini serliga hugtikin av. So hvørt sum bøkur hansara vórðu umsettar til norðurlendsk mál, fekk hann sær tær at lesa.

Hann var eisini hugtikin av amerikanska fíggjarfrøðinginum Henry George og hugsjónum hansara, sum millum annað vóru, at jørð skuldi skattast av tí, hon gav av sær, tí so hevði handilsvirði fallið, og ongin hevði lagt í at átt meiri jørð, enn hann hevði brúk fyri.

Ein fimti maður má eisini nevnast. Tað er norðmaðurin Asbjørn Kloster, ið kom til Føroya í 1863 saman við einum breta. Hesin maður, sum hevði stovnað fleiri avhaldsfeløg í Noregi, hevði stóran týdning fyri Absalon og arbeiði hansara, hóast teir ongantíð hittust. Men brævasamband hevði hann við avhaldsfelag Klosters í Stavanger, líka til Kloster doyði, og blaðið Menneskevennen, ið Kloster stovnaði, helt hann eisini, og haðani hevur Absalon helst fingið hugskot og vitan, sum hava stuðlað honum í arbeiði hansara fyri avhaldsrørsluni. Hetta blað kemur út enn.

Men tað vóru ikki bert útlendingar, ið høvdu týdning fyri Absalon. Napoleon Nólsoy lækni, bróðursonur Nólsoyar Páls, og Absalon kendust væl, og vóru báðir ógvuliga álvarsamir viðvíkjandi føroyska málinum. Teir vóru vinir og høvdu mangar samrøðurnar saman, bæði um málspurningin og annað.

Hesi sambond, ið Absalon hevði við kendar menn, umframt mong, ið ikki eru nevnd, hava helst havt stóran týdning fyri hann og hava ávirkað hann til at hugsa sjálvstøðugt og skilbundið, ið staðin fyri vanabundið. Og tí var hann helst eisini so opin fyri nýggjum hugsanum og hugskotum.

Absalon sum bóndi

Absalon festi í Útistovu eftir pápan, Guttorm Absalonsen, tann 12. mars 1857, og hann sat við festinum til 18. mars 1896, tá hann læt sonin Poul Johannes Østerø festa.

Hann hevur sostatt verið 26 ára gamal, tá hann hevur fest, og síðani sitið sum bóndi í 39 ár, til hann, 65 ára gamal, letur sonin festa, 29 ára gamlan.

2 ár áðrenn Absalon

Óli Wolles hevur djúpar røtur til Trøllanesar. Pápin, Símun Johan, er ættaður úr Uppistovu og mamman Marjun er úr Útistovu.

Skúlin á Trøllanesi.

festi, í 1855, giftist hann við Ellen Sofie Jensdatter av Viðareiði. Tey fingu 9 børn, ið øll itu Østerø til eftirnavn.

Absalon bar ikki orð fyri at vera hugaligur bóndi, hóast hann ivaleyst gjørdi tað arbeiði, sum bøndur skuldu gera, so frægt sum hann hevði tíð til tað. Hann røkti garðin og róði út, og bjargamaður var hann góður. Men hugurin mundi standa til bókina heldur enn jørðina.

Sagt er frá, at einaferð nesmenn høvdu verið á útróðri, og teir komu uttan av havi í besta veðri, helt Absalon fyri: "Gævi hann kom við einum loti av landnyrðingi, so vit kundu havt seglið á." Tá svaraði onkur til:"Latur er hann, ið logn lastar." Tá svaraði Absalon afturímóti: "Ræddur er hann, ið brimið ræðist."

Eftir hesum at døma mundi hann ikki vera av teimum hugaligastu útróðrarmonnunum, og nakað latur við árini, hóast hann var djarvur; tí landnyrðingur er ringasta brimætt á Trøllanesi, og mátti ikki verið nakað at ynskt sær á veg aftur av útróðri.

Sum bóndi var hann væl fyri í so máta, at hann hevði húskallar og arbeiðskonur, og hann var tí ikki so bundin, og honum tørvaði ikki altíð at stríðast sjálvur fyri at fáa av jørðini tað, ið neyðugt var til lívsins uppihald. Men tað kundi hann ómøguligt hava tíð til heldur, tí samstundis sum hann var bóndi, búði hann eitt skifti í Klaksvík, har hann var við í skipakeypi og tókst við at fotografera. Hann var tingmaður, seinni eisini lærari í allari Kalsoynni. Hann mundi tí mangan vera lítið á Trøllanesi.

Eina tíð búði Absalon inni í Klaksvík, og tá var Mikkjal Pauli Joensen, sonur fyrr nevnda Fuglfjarðar-Jógvan, uppsitari hjá honum. Mikkjal Pauli var tá 18 ára gamal, og hann var føddur í 1847, so tað hevur verið í 1865-66. Hesin Mikkjal Pauli var í mong ár húskallur í Útistovu. Seinni festi hann í Innistovu eftir bróðurson sín, Jógvan Joensen, ið datt oman.

Absalon bar orð fyri at vera av djarvastu bjargamonnum og hartil treiskur. Hann var seinasti maður, sum var Eysturi í Skorum, tað er undir Borgaranum. Hann segði, at Jóanes undir Húsinum skuldi ikki vera seinastur Eysturi í Skorum, so hann fór at royna. Nakað ringt hevur verið um, tí einastaðni, har gøtan var burturlopin, bant hann tvær stengur saman, at ganga á. Hetta var tó illa dámt, at hann hevði tikið slík óráð fyri, av berum býttiskapi. Hinir vóru so illir, at teir sýttu fyri at taka fuglin upp.

Absalon var framburðshugaður maður og spentur upp á alt nýtt. Hann veitti vatn til húsini, og legði sær rennandi vatn gjøgnum roykstovudyrnar og í fjósið. Vatnið gjøgnum roykstovu-dyrnar var gjørt soleiðis, at tað rann í gjøgnum eina trærennu, og tá hann skuldi hava vatn, setti hann eitt sprek í rennuna, so tað fleyt yvir gjøgnum skarð í síðuni á rennuni. Vatnið í fjósinum var gjørt soleiðis, at vatn altíð stóð fyri neytunum og yvirflotið rann so víðari.

Ross var onki á Trøllanesi seinast í 19. øld, so arbeiði varð gjørt við handamegi. Men Absalon vitsti ráðini. Tarv høvdu teir altíð, og so royndi hann at brúka hann at draga grót við, og til bar. Men hetta var onkuntíð um at verða vandamikið, tí tarvur, ið varð nýttur til arbeiðis, var altíð so nógv óðari, enn tarvur, ið ikki varð nýttur til arbeiðis.

Einaferð flutti hann síl norður í Kalsoynna. Hann førdi tey av Víkum í Lorvík, og slepti teimum í áirnar á Trøllanesi og í Djúpadali, og har eru síl enn.

Tað fyrsta, eg havi funnið, at Absalon gevur seg út í blaðkjak, er í Dimmu nr. 24 1878, har han skrivar um "Fæstegodsets Overgang til Selvejendom" - eitt evni, sum framvegis verður umrøtt 125 ár seinni. Nakað av skriving hevur verið um at gera kongsið til ogn, tí tað hevði ført til at landbúnaðurin hevði gingið fram. Hesum sigur Absalon seg at vera ímóti av fleiri orsøkum.

Fyri tað fyrsta er stórur vandi fyri, at bert onkrir pengamenn hava ráð at keypa festini, og so fer jørðin at savnast á alt færri hondum. Tí hvussu skulu bøndur, sum illa hava ráð at gjalda árligu leiguna, hava ráð at keypa garðin. Og hvussu skulu teir hava ráð at gjalda systkinunum teirra part við arvaskifti. Og skulu teir keypa, mugu teir fíggja við láni, og so eru teir í lummanum á lángevaranum. Nei tá er betur sum er, tí hóast teir eru fátækir, eru teir fríir menn.

Fyri tað næsta ferð innleggingin av haga til uppdyrking at steðga, tí bøndurnir fara ivaleyst í mongum førum at sýta fyri at lata monnum traðir, um teir eiga jørðina og ráða sjálvir. Sum er kann "godsbestyrelsen" játta, hóast bóndin hevur sýtt í fyrstu atløgu.

Tí er stórur vandi fyri, at júst at gera kongsið til ogn fer at føra við sær, at framgongdin í landbúnaðinum steðgar heilt ella kanska gongur aftur.

Absalon heldur, at framgongd innan landbúnaðin skal skapast aðrar vegir, tí at tað er ikki rætt, sum onkur hevur ført fram, at tað ikki loysir seg hjá bóndum at gera ábøtur, tí teir fáa ov lítlan ágóða av tí sjálvir, tá allir liggja í felag. Ábøturnar skulu bara gerast í felag, og so fáa eisini allir ágóðan.

Annars er við verandi lóg møguligt at býta hagar sundur, skrivar Absalon, og vísir til hagalógina frá 23. febr. 1866, § 1, og so fær hvør ágóðan av teimum ábótum hann ger. Men at tað skal loysa seg at býta allar eigara hvør sær, heldur hann ikki, tí summir eiga bert ein gyllin, ella kanska bara skinn.

Absalon sigur seg ivast í, um seyðahús nú høvdu gjørt so gott, sum mangir vænta. Og í hvussu er: verður hvør eigari býttur fyri seg, so fáa bara teir stóru eigararnir ágóðan av seyðahúsum.

Heldur man framgongd innan landbúnaðin fáast við at leggja meiri inn til uppdyrking og fáa bøin størri. So kundu menn farið at havt allan seyðin sum spøk fylgi, sum heimaseyð, heldur enn sum nú, har alt er "vilt". Men tað krevur sjálvandi nógv meiri hoyggj, og tí nógva uppdyrking.

Við hesi grein vísir Absalon soleiðis eina umsorgan fyri teimum smáu eigarunum, og hann er ímóti, at nakrir pengamenn skulu kunna leggja jørð undir seg. Men hann ikki bert avvísir uppskot, aðrir hava lagt fram, hann kemur eisini við onkrum sjálvur.

Um 1880 hevði blaðkjak tikið seg upp í Dimmalætting um at gjalda tíggjund. Kjakið byrjar í Dimmu 3. sept. 1879, har ein undir dulnevninum S. skrivar um "Tiendebyrde". Í Dimmu nr. 41, 1879 leggur ein "J.P" síni sjónarmið fram og í nr. 45 og 46 skrivar so ein prestur, Pastor Nielsen, um at lata tíggjund. Hann er ikki nøgdur við tað, ið latið verður, og talar um "tiendesvig." Í nr. 52, 1879 tekur Joen Poulsen so til orða um tíggjundan. Í nr. 3, 1880 skrivar so ein Frederik Rasmussen um hetta sama og tekur undir við tí, ið prestur hevur

Hetta er Johannes á Nesi, sum var ein av monnunum á Trøllanesi, sum saman við Absalon var við til at keypa "Caprice". Hann giftist í Leith, og er hann her saman við konu og elsta barninum. Johannes var sonur tann í ritgerðini umrøddi Fuglfjarða Jógvan.

Framhald á síðu 17

skrivað. Og hann endar við at nevna, at onkur av landsins mest upplýstu, ein kongsbóndi, sum eisini er lærari og hevur verið tingmaður, gongur undan í at sýta at gjalda, so tað má vera hareftir við tí meiniga manninum.

Nú leggur Absalon upp í kjakið og svarar, tí hatta mundi ikki sipað til nakran annan enn hansara. Men áðrenn hetta var komið í blaðið, hevði hann sent bræv fyri at gera sína áskoðan galdandi, og tað brævið kemur í Dimmu nr. 10, 6. febr. 1880 undir yvirskriftini: “Endnu Lidt om den saakaldte “Tiendebyrde””. Hann svarar her Pastor Nielsen og hansara skuldsetingum um “Tiendesvig”. Hesum vísir Absalon aftur og sigur, at tað ikki er talan um svik, bert ósemja um hvat er skylda, tí latari og móttakari hava hvør sína fatan. Hann biður tí um at fáa greitt lagt fram, hvørjar lógir eru um tíggjund. So kann harútfrá metast um svik. Tí bert at meta út frá hvat siður er, er alt ov tilvildarligt, tí ójavnt er frá bygd til bygd og siðirnir broytast við tíðini.

Í brævinum í Dimmu nr. 23, sum er aftursvar til skuldsetingarnar hjá Fr. Rasmussen, tekur Absalon hetta sama fram, at tað má bera til at fáa at vita heilt greitt, hvørjar reglur eru fyri tíggjund, so ein ongan nýtist at snýta, hvørki prest ella seg sjálvan og síni - við at gjalda ov nógv. Móti Fr. Rasmussen svarar hann djarvari og fríari enn móti presti, sigur hann, tí nú er tað bert móti “Kirkens verdslige bestyrer.”

Í brævinum vísir hann aftur, at hann hevur framt tíggjundasvik. Hann hevur ikki goldið presttal fyri árið fyri, tí hann heldur ikki, at hann hevur skyldu til tað. Viðareiðisprestur hevur heldur ikki biðið hann gjalda, bert spurt hann um hansara støðu, og tað hevur hann fingið greið boð um. Honum kundi ikki komið til hugs at sýtt at gjalda tað, hann hevði skyldu til, so leingi nakað var at gjalda við, men harfrá og til at hava “agtelse for gamle uskikke” er langt lop. Hann biður tí aftur her um at fáa gjørt heilt greitt, hvat prestarnir hava rætt til, so ein veit, hvat ein skal gjalda. Tí tað er ikki so løgið um “...uoplyste Folk, der i Almindelighed ere mistænkelige over for det Hemmelighedsfulde, heraf uddrage den Slutning, at Vedkommende søge at tilliste sig mere, end Dem med rette tilkommer, uden at de trænge til at høre mine Grunde eller se mit Eksempel,” (Dimma nr. 23, 1880). Við hesum seinasta mundi hann sipa til, at hann skuldi hava verið undangongumaður fyri hesum óskilinum.

Av hesum blaðkjaki framgongur, at Absalon ikki er maður, ið uttan víðari góðtekur tað, ið prestur sigur, hóast hann vísir virðing fyri presti. Hetta blaðkjak vísir eisini, at hann dugir væl at málbera seg og føra síni sjónarmið fram, og hann fer djúpari enn til bert at kjakast um einstakar tilburðir; han vil hava grundarlagið undir málinum greitt, so at teir einstøku tilburðirnir kunnu metast út frá tí, men eisini fyri í framtíðini at hava greiðari reglur at ganga eftir.

Trøllanes

Framburðsmaðurin Absalon

Sum nevnt búði Absalon í Klaksvík í 1865-66. Hann hevði bygt sær hús á eini trøð í Lávíkum og búði har eini 2 ár. Hesa tíðina var hann eisini við í skipakeypi.

Í 1865 varð “Norderø Fiskeri- og skibsselskab af 1865” stovnað. Endamál felagsins stendur í grein 2 at vera at keypa skip til at reka fiskivinnu undir Føroyum um várið, og so langt út á summarið, sum mett verður ráðiligt. Síðani kann skipið fara í farmasigling til næsta vár.

2 ár frammanundan hevði verið roynt við eini yacht, ið kallaðist Emma Dorthea, men henda roynd miseydnaðist. Í staðin fyri at missa mótið, ætla menn nú bert at taka so mikið størri til. Partapeningur verður um heystið teknaður um allar Norðuroyggjar og eystursíðuni av Eysturoynni.

31. okt. 1865 eru teknað 420 partabrøv á 10 ríkisdálar. Av teimum vóru 28 teknað á Trøllanesi, íroknað 5 partabrøv hjá Absaloni. Várið eftir varð teknað afturat, tá varð Absalon næststørsti eigari við 30 partabrøvum. Størsti eigari var nesmaðurin Jóhannes Joensen/Johnson við 140 partabrøvum. Hesin Jóhannes var nú lærdur skipari og búsitandi í Onglandi. Hann fekk til uppgávu at keypa skip til felagið, og hann førdi tað eisini øll árini, til hann í 1871 keypti tað frá felagnum.

Skipið, ið keypt varð, var skonnartin “Caprice,” 63 registartons til støddar. Hon varð útgjørd til fiskiskap, og farið varð undir Ísland móti sumri, men har var ikki roynandi fyri ísi, so teir máttu venda aftur. Seinni fara teir ein túr afturat, hesaferð undir Føroyum, men lítið bar til.

Longu 2. juli eru teir í Lerwick á Shetlandsoyggjunum, og har selur skiparin, Jóhannus, bæði fisk og reiðskap og fer í farmasigling.

Absalon var ikki fyri at lata skipið í farmasigling, men vildi hava tað í fiskiskap við Føroyar; hann helt ivaleyst, at tað mátti vera leiðin til at bøta um livikorini á landi.

Hann var í nevnd felagsins, frá tí tað var stovnað, og til tað helt uppat. Og tá nú skipið í fleiri ár ikki kom til Føroya, men bert sigldi við farmi, móti endamálsgrein felagsins, kravdi nevndin, eftir drúgt brævaskifti, at hvør skuldi nú fara til sítt. Antin skuldi Jóhannes keypa skipið frá felagnum, ella skuldi felagið keypa partin hjá Jóhannesi.

Endin varð so tann, at Jóhannes keypti skipið frá felagnum, men tá var Absalon so vónbrotin, at tað ikki skuldi eydnast at fáa fiskivinnu við skipi á gongd undir Føroyum, at hann tók pening sín úr felagnum.

Hetta skipið, Caprice, varð millum manna ofta nevnt Nesskipið, tí nesmenn áttu so stóran part í tí, ikki minni enn 203 partabrøv av 611 tilsamans, og teir vóru eisini stovnara av fyritøkuni.

Meðan Absalon búði í Klaksvík fór hann eisini at royna seg sum fotografur. Hann hevði útvegað sær myndatól og lært seg at fotografera; helst hjá onkrum í Havn. Hann hevur møguliga verið fyrsti fotografur í Norðuroyggjum. Hetta tókst hann so við í mong ár.

Óhøgligt var at búgva á Trøllanesi. Tá ókyrt var, máttu øll stjórast í land. Her er tað posturin.

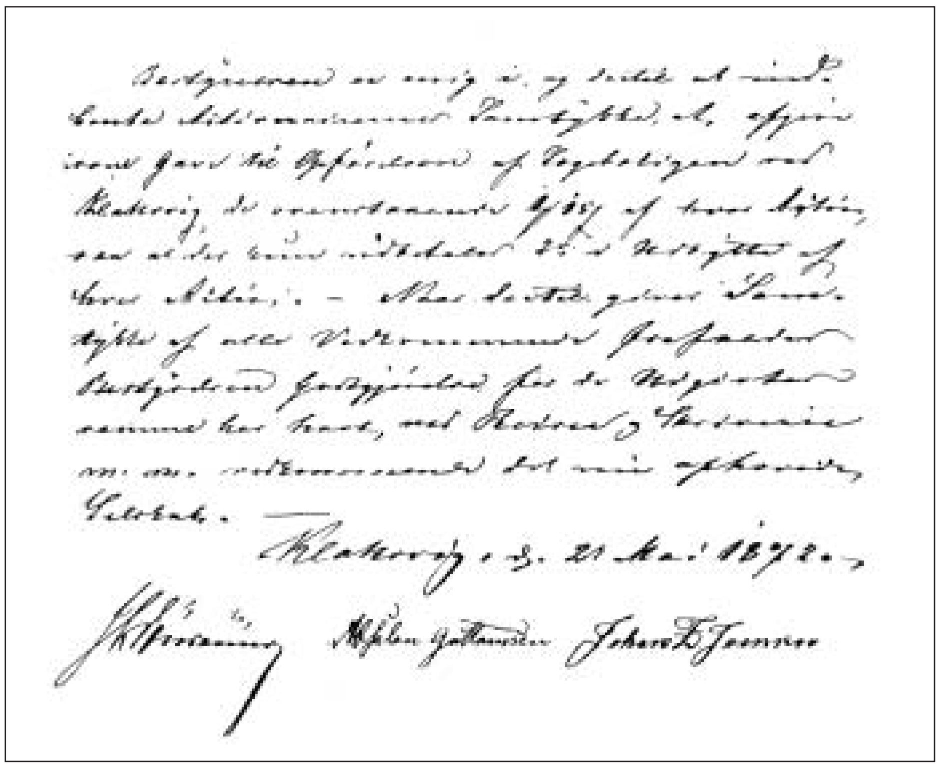
Klaksvig d. 21 Mai 1872.

Her er upprunaskjalið, har Caprice varð keypt, við undirskriftum. Absalon hevur skrivað í miðjuni.

Framhald á næstu síðu

Í árunum 1861-1869 og aftur í 1873-1877 var hann tingmaður fyri Norðuroyggjar. Ógvuliga harmur var hann, tá hann í 1877 mátti lúta fyri afturhaldinum.

Absalon og skúlin

Tá fólkaskúlar vórðu stovnaðir ymsastaðni um landið, var Absalon ógvuliga glaður fyri hetta framstig.

Hóast ikki læraralærdur, bjóðaði hann seg fram sum lærari, og hann var frá 1875-1893 lærari í allari Kalsoynni og í Kunoy 1895-1896. Hann hevði tó verið í Havn og fingið sær eitt sindur av kunnleika til at læra børn, sigur Pól Andrias Petersen í bók síni Um Mikladals bygd.

Absalon bar orð fyri at vera góður lærari. Tá hann t.d. lærdi børnini at rokna, gjørdi hann tað við myndum, sum børnini kendu. Eisini royndi hann við hesum roknistykkjum at fáa tey at hugsa logiskt. Tey skuldu ikki bert kenna tølini og arbeiða við teimum, men eisini duga at meta um, hvat var rímiligt og ikki.

Eg kann sum dømi nevna tvey roknistykki, ið eitt av heimildarfólkum mínum mintist. Annað var, at um 7 hønur sótu á takinum í Uppistovu, tá Rosenmeyer kom út og bresti við einum skørpum roði, og 4 flugu niður av, hvussu nógvar sótu so eftir? Hitt stykkið var, at 19 lundar sótu á Prædikastólinum (tað er innanfyri Flesjasund). Nesmenn komu norður fyri og Gamli Mikkjal skjeyt sjey. Hvussu nógvir sótu so eftir? Svarið skuldi ivaleyst vera ongin, tí lundi er so kvøkkin fuglur, at tað helt alt á sjógvin.

Um sumrarnar, tá veðrið var gott, plagdi Absalon ofta at fara út fyri dyr við børnunum. Var bøurin sligin, fór undirvísingin so fram á onkrum stykki har nærindis.

Absalon var maður, ið las nógv, og hann vandaði sær um tað, hann las. Hann vildi eisini stuðla øðrum at lesa og upplýsa tey um ymiskt, sum hann vitsti. Tá hann sum lærari ferðaðist um oynna, ein mánað har suðuri á oynni, so ein mánað har norðuri á oynni, plagdi hann um kvøldarnar at savna fólkið í onkrum húsi, og so las hann fyri teimum úr onkrari bók, ella segði frá onkrum, hann hevði lisið. Onkuntíð las hann á donskum, men tá hirdu tey fægstu at lurta. Ólíka var, tá hann las á norska landsmálinum (tað er á nýnorskum) í “Frá Bygdum” ella á føroyskum úr “Færøsk Antologi”.

Hann plagdi eisini at ganga inn á gólvið hjá fólki, ið ikki hevði stundir ella høvi at lesa sjálvi, at lesa fyri teimum. Eitt av heimildarfólkum mínum segði frá ommu síni, at hon mintist væl, tá Absalon plagdi at koma inn á gólvið at lesa fyri sær.

Bøkur átti hann nógvar. Hann gjørdi sær nógvan ómak at útvega sær góðar bøkur, og tá hann hevði lisið tær, lænti hann øðrum tær, so ivaleyst mundi okkurt vera, ið hann ongantíð sá aftur.

Sum dømi um, hvussu nógvar bøkur hann átti, kann eg nevna, at hann átti 5 ymisk leksikon, fleiri av teimum í fleiri bindum.

Í Útistovu vóru, inntil stutt eftir seinna kríggið, heilt nógvar bøkur til. Í einum parti av roykstovuni var loft lagt í, og har lógu bøkurnar uppi á. Men tá tuberklarnir gingu, varð, av ótta fyri smittuvanda, alt fylt upp í sekkir og brent. Tað var upp í fleiri sekkir av bókum, ið har fóru á bálið. Bert nakrar heilt fáar bøkur fekk onkur goymt burtur, og av teimum er onkur til enn, millum annað “Anna Karenina” eftir Leo Tolstoj, í danskari útgávu frá 1889.

Men tað er eyðsæð, at tað kostaði pening at keypa so nógvar bøkur. Henda pening útvegaði hann sær millum annað við at selja jørð; beint øvugt sum flestir aðrir gjørdu, tí tann, sum í teirri tíðini átti eitt sindur av peningi, royndi at keypa sær jørð fyri hann.

Tað var nakað av ogn við í festinum, tá hann festi, og harafturat arvaði hann nógva jørð, m.a. eftir bróðurin Poul Østerø, ið búði á Tvøroyri. 14. maj 1892 er skjal tinglisið, har Absalon hevur arvað 17 gyllin og 8 skinn ymsastaðni í Føroyum, mest í Norðuroyggjum. Hesa jørð seldi hann alla aftur, sumt ógvuliga skjótt. Hetta sæst eisini í skjølum á Landsskjalasavninum.

Í Dimmalætting 15. Desembur 1888 skrivar hann grein undir dulnevninum “En skolelærer”. Her sigur hann frá sínum royndum sum lærari: at børnini missa lestrarhug av at skula terpa danskt, og mong taka ikki bók aftur í hondina í mong ár eftir at vera sloppin úr “denne kedelige tvangsanstalt”. Tá er ólíka hugaligari, tá tað er á føroyskum. Hann skrivar: *“Jeg har prøvet, naar et antal har været samlet, at læse højt af danske bøger - lad dem være nok saa interessante, saa gider størstedelen ikke lytte til, eller ogsaa hører de efter med sløve blikke og ligegyldige miner, selv om de er saa godt inde i sproget, at de saa taalelig forstaar det læste... Jeg har ogsaa prøvet at læse for folk prøver af det norske landsmaal... Man mærker straks, at dér er toner, som stemmer med strengene i almuens hjerter. De lyder saa hjemligt og fremkalder derfor interesse, som kun kan sammenlignes med den, der viser sig, naar jeg oplæser stykker fra “Færøsk Anthologi”.* Skúlin eigur ikki at oyðileggja skúlahugin hjá børnunum, men heldur stuðla teimum. Hetta átti at verið gjørt við at lært føroyskt í skúlanum.

Í grein í Føringatíðindum nr. 22, 1896, ið hann kallar “Enn nakað lítið um okkara skúlarnar,” setur hann fram sína hugsan um, hvussu skúlin skuldi verið skipaður. Her fílist hann á, at lærarnir duga ov lítið, eftir at hava gingið 3 ár á læraraskúla. Tað kann ikki vera rætt, heldur hann, at lærdir lærarar ikki kunnu læra børnini stórt meiri enn hann kann.

Viðvíkjandi uppskoti hansara um hvussu undirvísingin skuldi verið skipað, greiðir hann soleiðis frá:

“Eg ivist ikki í, at høvuðsskyldin til ólagið er, at móðurmálið er burturtrokað; tí má fyrsta ráðið vera at fáa móðurmálið aftur til sín rætt, so at tað verður grundarlagið bæði í munni og í bók. Allarfyrst verður tá at læra børnini at stava og lesa Føroyskt, og tað mugu tey kunna læra í styttri tíð enn tað Danska, sum tey tá skilja lítið ella onkið av. Væntuligt var tá at tey kundu at lesa Føroyskt væl, tá ið 2 ár vóru umliðin; tá ið tey eru 9-ára gomul. Eru tey nú við sínum egna móðurmáli vakt til at hava hug til meiri kunnskap og tey nú fáa Dansk at læra sum “fag”, mugu tey væl kunna læra tað gjørliga í 2 ár og kunna tað, tá ið tey fara úr skúlanum.

Nú eru 3 ár eftir. Mundi tað ikki verið hent, um tey hesa tíðina fingu hylling á Eingilskum, so at tey kundi hjálpt sær í viðurskiftum við tað fólk, sum er okkum so nær, og sum vit hava so miklan umgang við.

Katrina á Trøllanesi var abbadóttir Absalons. Her verður hon hjálpt umborð á Barsskor av t.h. systursoninum Jógvani í Løðuni av Eiði og Jógvani bónda í Innistovu, sum er oldurabbasonur Fuglfjarða Jógvan.

Uttanat-læringin skuldi verið burturløgd, so vannst harvið nógv tíð til annað, sum má metast at vera børninum til størri gagn í lívinum.

Religión, haldi eg, átti ikki at verið serskilt fag, men hon átti at verið uppi í, verið ondin í øllum og loypt tað rætta lívið í allan lærdómin.” (Føringatíðindi nr. 22, 1896)

Her sæst greitt at Absalon var ógvuliga íðin fyri at fáa føroyskt inn í skúlan sum lærugrein, bæði fyri at læra føroyskt, og fyri at geva børnunum hug til at læra meiri av øðrum.

Hann hevur eisini, eftir hesum at døma, mest sum verið frammanfyri sína tíð. Hetta er jú rættiliga nær tí, ið skúlin meiri enn hálvthundrað ár seinni er lagdur um til.

Viðvíkjandi kristniundirvísingin er mær sagt, at hann nýtti Bíbliuna til undirvísingina, men tað var tó ikki dámt av øllum, tí Bíblian var ikki nakað fyri børn, søgdu tey.

Einaferð Absalon gekk millum bygda sum lærari, tað var fyrst í 1880-unum, varð hann illa stangaður av tarvi. Hetta var ein tarvvetringur, ið hann hevði selt til Húsar, og einaferð, hann gekk millum Húsar og Syðradal, fór hann til hansara at kláa honum. Hetta mundi ikki dáma tarvinum. Hann tók undir Absalon og hevði hann fyri sær undan brekkuni. Hann slapp tó undan tarvinum við at rulla sær niður í eina rætt undir bakkanum. Ein kona, ið var í haganum, sá tilburðin og fór til Húsar eftir hjálp. Absalon varð so fluttur til Klaksvíkar, og so mikið illa var hann skaddur, at hol var inn í síðuna. Innvølurin var tó ikki løstaður, so hann var seymaður saman aftur og stutt eftir sendur norður til Mikladals at passa.

Hann kom fyri seg aftur, men ongantíð var hann líka førur eftir henda tilburð. Eftir hetta hevði hann altíð revolvara uppi á sær, tá hann gekk millum bygda, so nakað fast mundi tað hava tikið honum.

Upplatingartíðir í summar

Framsýningarnar hjá Føroya Fornminnissavni **í Brekkutúni 6 og útisavnið Heima á Garði** lata upp fyri summarið sunnudagin 18. mai og hava opið fram til sunnudagin 14. september.

Mánadag til fríggjadag kl. 10 til 17

Leygardag og sunnudag kl. 14 til 17

Føroya Fornminnissavn

BAADER

Vit hava eykalutir á goymslu og útvega teir, vit ikki hava.

Pf. Petur Larsen

Tlf: 44 41 74

Fax: 44 42 85

Óli Wolles:

Absalon Guttormsen í Útistovu á Trøllanesi

1830 - 1902

At taka úr blaðnum

Síðurnar 11, 12, 17 og 18 kunnu takast úr blaðnum

Hetta er 2. partur av frásøgnini, sum Óli Wolles, oldurabbasonur Absalons, skrivaði í 1982.

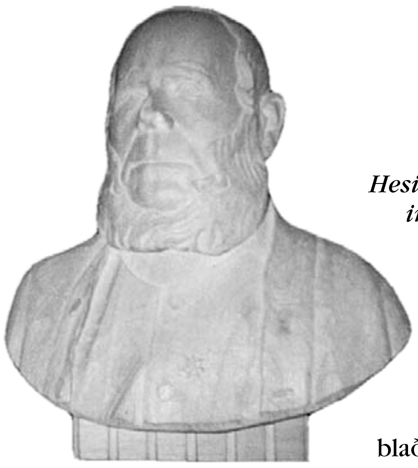

Hesin træskurður av Fritjof Joensen stendur inni í Avhaldshúsinum í Mikladali.

Absalon og avhaldsrørslan

Hóast Absaloni dámdi væl at drekka sum ungur, gjørdist hann seinni ógvuliga íðin avhaldsmaður. Nær hann gjørdist avhaldsmaður, er ikki heilt greitt, tí hann hevur eitt sindur ymiskar frágreiðingar; men helst hevur tað verið í 1865, 35 ára gamal.

Í Fuglaframa nr. 18, 1900, sigur hann, at norðmaðurin Asbjørn Kloster kom til Føroya saman við einum breta í 1863. Teir stovnaðu avhaldsfelag í Suðuroy, og tá hann eini 2 ár seinni fór til Suðuroyar, teknaði hann seg upp í hetta felagið. Tað má so hava verið umleið 1865. Men í Fuglaframa 13/12-1898 skrivar hann, at hann hevur verið í avhaldsfelagi í 38 ár, t.v.s. síðani 1860. Hvat felag hann her meinar við, dugi eg ikki at síggja, tí tað fólk vita um, vóru ongi avhaldsfeløg frá tí Brennivíns-Magnus royndi at stovna felag í 1846-48, og til Asbjørn Kloster stovnaði felag í Suðuroy í 1863. Her er soleiðis ógreitt, um hann hevur verið í avhaldsfelagi síðan 1860 ella 1865.

Men tað er møguligt, at Absalon í sínum frágreiðingum bert hevur hugsað um gongdina í málinum, og als ikki lagt í nágreiniligar tíðarfestingar, serliga í greinini í Fuglaframa í 1898, har hann bert nevnir áramálið í øðrum sambandi. Og sostatt er kanska ikki rætt at festa seg við árstølini.

Ein møgulig frágreiðing kann tó vera, at greinin í Fuglaframa 13/12-1898 er bræv frá Absaloni, ið sjálvandi hevur verið hondskrivað. Tað kann hugsast, at blaðið tá hevur lisið eitt 3-tal fyri eitt 8-tal, soleiðis at rætta talið skuldi verið 33 ár, t.v.s. síðani 1865, og so samsvarar við samrøðuna í Fuglaframa nr. 18, 1900. Men hetta er tó bert eitt git.

Komin norður aftur royndi hann at eggja til fráhald millum manna. Um 1869 stovnaði Ernst B. Wesenberg, prestur á Viðareiði 1866-1871, eitt mátahaldsfelag í Mikladali. Hann fekk nakað av undirtøku, men tá hann var deyður á sumri 1871, byrjaði felagið at minka, og at enda vóru teir bert 3 limir eftir: Michel Peter Eliasen, Mikladal, Jacob Joensen, Trøllanes og Absalon sjálvur.

Í Fuglaframa nr. 18, 1900, sigur hann eitt sindur øðrvísi frá. Har sigur hann, at afturkomin úr Suðuroy royndi hann sum frægast, oftast einsamallur, men í 1875 fekk hann 2 afturat sær, seinni aftur 2, og soleiðis gekk so smátt framá har í oynni.

Um ein roynir at seta hesar frágreiðingar saman, kundi verið líkt til, at Absalon hevur roynt einsamallur, til mátahaldsfelag hevur verið stovnað í 1869, men tá Wesenberg var deyður í 1871, man limatalið skjótt hava verið minkandi, so bert teir 3 nevndu hava verið eftir. Eftir 1875 er so farið at ganga framá aftur, og í 1881 "forandrede vi vort løfte til totalafhold", sigur hann í blaðnum Dúgvuni nr. 5 í 1894. Eftir hetta vunnu teir nakrar limir afturat, og í 1883 hevði felagið ikki færri enn 23 limir.

Um heystið 1882 kallaði hann til fundar á Húsum, og har skrivaðu nakrir undir totalavhaldslyftið. Felag varð tó ikki stovnað á Húsum, teir, ið skrivaðu undir lyftið, gjørdust limir í Norðoya Avhaldsfelag, sum óivað var tað sama, sum mikladalsmenn vóru í.

Tá hetta felag seinni uppleystist, stovnaðu teir avhaldsfelag fyri Kalsoynna. Hetta hevur helst verið í 1883, sum er stovningarár hjá Mikladals Sóknar Fráhaldsfelag. Nøkur ár seinni, helst í 1885 varð hetta býtt sundur í Mikladals Sóknar Fráhaldsfelag og Húsar Sóknar Fráhaldsfelag.

Upprunaliga vóru hesi feløg bert fyri mannfólk, men í 1887 varð loyvt kvinnum eisini at tekna seg sum limir.

Í 1897 vita vit úr Dúgvuni, at Mikladals Sóknar Fráhaldsfelag hevur 60 limir. Í nevndini sita elsti sonur Absalons, Poul Johs. Østerø, formaður, og 2 mikladalsmenn. Felagið á Húsum hevur um hetta mundið 38 limir, 15 menn og 23 kvinnur.

14. apríl 1884 var Absalon við til at stovna Viðareiðis Sóknar Fráhaldsfelag, óivað saman við prestinum, Jørgen C. F. Nielsen.

Skírishósdag 1887 kallaði Absalon til fundar í Kunoy. Til henda fund var fólk bæði haðani úr bygdini, av Skarði og úr Haraldsundi. Sama dag varð "Kunø Sogns Totalafholdsforening" stovnað við 19 limum. Stjórn varð tó ongin vald, men Absalon átók sær sjálvur at hava leiðsluna av felagnum. Ikki fyrr enn í 1894 varð stjórn vald, og nú kom Absalon ikki í stjórnina. Nú mundi hann halda felagið vera búgvið at standa sjálvt. Tá hevði felagið 28 limir, 21 menn og 7 kvinnur.

Í Fuglaframa nr. 18, 1900 sigur Absalon frá, at eftir at hava stovnað felagið í Mikladali, fór hann at ferðast víðari. Hann var um allar Norðuroyggjar og eystursíðuna av Eysturoy. Í Norðuroyggjum fekk hann stovnað feløg í Kalsoy, Kunoy, Viðoy og Svínoy. Í Fugloy og í Bø (Klaksvík) vóru feløg, men har hevði hann ikki verið uppi í.

Í Eysturoy hevði hann verið við til at stovna feløg við Gjógv, í Funningi, Elduvík, Fuglafirði og Gøtu.

Í Dúgvuni nr. 6, 1898 sæst, at Absalon eisini hevur verið felagnum í Lorvík dyggur stuðul, eftir at stovnarin, Missionær Rask, var farin.

Um 1894 var byrjað at halda fólkafundir ymsastaðni um oyggjarnar. Avhaldshugaðir menn hava ivaleyst sæð, at her var ein møguleiki og ein uppgáva hjá avhaldsfeløgunum. Og í Føringatíðindum nr. 10, 1895 lýsa Absalon Guttormsen, Trøllanes; M. P. Joensen, Trøllanes; Z. M. Zachariasen, Fugloy og Absalon M. Joensen, Gerðum, til fólkaavhaldsfundar á Áarskarði á Borðoynni 3. Hvítusunnudag 1895.

Í næsta nummari av Føringatíðindum er frásøgn frá fundinum. Veðrið var gott og um 300 fólk høvdu verið á fundi. Nógvar røður høvdu verið hildnar, bæði av Absaloni og øðrum.

Men arbeiði at elva til avhald millum manna var ikki so lætt. Eitt var, at hetta var lítið virt av teimum flestu, kanska serliga tá hann hevði fáar afturat sær. Annað var, at mótstøðan var hørð, eisini haðani ein ikki skuldi vænta tað.

Í Fuglaframa nr. 17, 1898 skrivar hann um fólkafund, ið verið hevur við Sandsvatn. Óvíst er, um Absalon hevur verið á hesum fundi, tí hann byrjar við at sipa til fundarfrágreiðing í Fuglaframa nr. 7, og ger viðmerkingar til tað, ið sagt hevur verið út frá hesi fundarfrásøgn, (og har er hann ikki nevndur røðari). Har høvdu millum røðararnar verið onkrir, ið høvdu tosað um tvingsil í avhaldsfeløgunum, og hesum er tað, hann vísir aftur. Tey, ið koma upp í avhaldsfeløg, koma av fríum vilja og av egnari sannføring, so tað er ikki talan um nakran tvingsil. Hin vegin, sigur hann, eru tað nógv, ið fegin vildu lagt av at drukkið, men tey kenna seg ov bundnan av brennivíninum, so har er talan um tvingsil. Men nakran tvingsil innan avhaldsfeløgini kann ikki vera talan um.

Eitt annað mál, ið nógv stríð var um, var um avhaldsfeløgini skuldu vera kristilig ella ikki. Í Dúgvuni nr. 11, 1899 viðger Absalon hetta evni. Her verjir hann avhaldssakina móti tí, ein hevur skrivað um "ta beinastu leiðina"

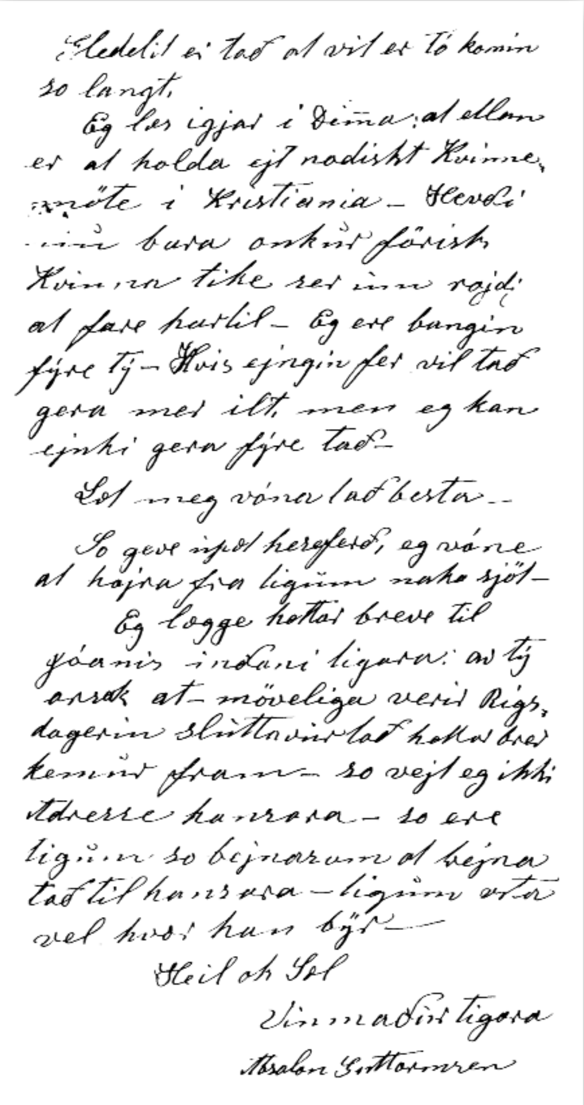
Gledelit er tað at vit er tó komin so langt.
Eg las iggjar í Dimma: at ellan er at holda eit nordiskt Kvinnemøte í Kristiania – Hevði [illegible] bara onkur [illegible] Kvinnan tike ser inn røjði at fare hartil – Eg ere bangin fyre tí – Hvis ejngin fer vil tað gera mer ilt, men eg kan ejnki gera fyre tað –
Lat meg vóna tað besta –
So geve [illegible] herafteð, eg vóne at hojra fra ligum nako sjøt –
Eg legge hettar breve til jóanis indani ligara: av tí orsak at – møveliga verið Rigsdagerin slúttaður tað hettar brev kemur fram – so vejt eg ikki [illegible] hansara – so ere ligum so bejnarum at bejna tað til hansara – ligum [illegible] vel hvør hann býr –
Heil ok Sæl
Vinnaðin tigara
Absalon Guttormsen

Bræv frá Absalon á Trøllanesi til Mariu Mikkelsen.

Framhald á næstu síðu

hjá avhaldsfeløgunum at virka eftir.

Hesin heldur, at um avhaldsfeløgini bert geva fólki ta røttu fatanina av kristindóminum, so fer rúsdrekkanýtslan at minka av sær sjálvum. Hetta heldur Absalon ikki, tí tá rúsdrekkanýtslan framvegis er ógvuliga stór, má tað merkja, at fólk enn ikki hava fingið ta røttu fatanina av kristindóminum. Og tá nógvir prestar í nógv hundrað ár ikki hava megnað at givið fólki ta røttu fatanina av kristindóminum, so hevur hann lítla vón um at Dúgvan ella avhaldsfeløgini skulu klára tað. Hartil er at siga, at "kristiligheit" og kristindómur eru ógvuliga "elastisk begreb", sum hann málber seg. Og hann metir hetta tí als ikki at vera endamál felaganna.

Í Dúgvuni nr. 5, 1900 er málið aftur fyri. Her skrivar hann móti Sandoyarpresti, ið eisini var íðin avhaldsmaður. Hesin hevði í "Færøsk Kirketidende" havt so nógv at funnist at frammanfyri nevndu grein hjá Absaloni, og nú roynir Absalon so aftur at verja avhaldssakina:

Tá tað í viðtøkum felagsins stendur, at religión og politikkur skulu haldast uttanfyri, meinast tað við, skrivar hann, at tey, ið eru samd um avhaldsmálið, eiga at standa saman í felagi, uttan mun til átrúnaðarliga ella politiska áskoðan. At tey eru ósamd í einum, eigur ikki at skilja tey í tí, sum tey eru samd um, og tað kann einans gerast við at halda tað uttanfyri, sum tey eru ósamd um. Endamál felagsins er jú at savna tey, ið vilja avhaldssakini frama.

Hvussu neyðugt tað er at semjast og standa saman um avhaldssakina, mundi hann hava lært av teimum árum, hann fyri tað mesta var einsamallur. Í Fuglaframa nr. 18, 1900 sigur hann millum annað soleiðis: "Men eg eri tó altíð bangin fyri, at afturstig kann koma, tí eitt er at vera góður avhaldsmaður, annað at vera góður avhaldsfelagmaður. Tað er samanhaldið, sum skal styrkja og halda uppi og fyribyggja fráfall."

Eitt tak var at stovna avhaldsfeløg, men tað tyngsta takið mundi mangan vera at halda teimum á lívi. Teir, ið vóru limir í avhaldsfeløgum, mundu fyri tað mesta vera menn, ið høvdu lagt av at drekka, og teimum tørvaði tí allan stuðul fyri at halda tað,

Hetta er felagshúsið hjá Mikladals Sóknar Fráhaldsfelag, sum er tað mest sjónliga minnið eftir Absalon. Og sjálvt 100 ár eftir at Absalon er deyður, er hetta kanska mest virkna fráhaldsfelag í landinum við limatali, sum er fleiri ferðir íbúgvaratalið í sóknini. Ávirkanin er eisini eyðsýnd tann dag í dag. Fyri nærum 40 árum síðan segði tann tá nývaldi stjórnarlimurin í FF Andrass Olsen, at hann hevði ongantíð sæð fullan mann í Kalsoynni, og hetta er ikki nógv øðrvísi í dag.

teir høvdu sett sær fyri.

At tað mundi vera torført hjá mongum, sæst í frágreiðingum, ið javnan vóru í Dúgvuni, um gongdina hjá teimum ymsu feløgunum. Har sæst, at ofta koma limir afturat, men næstan líka ofta er at síggja, at onkur hevur meldað seg úr felagnum ella er strikaður sum limur.

Fyri at royna at stuðla sum frægast plagdi Absalon tí javnan at vitja tey ymsu feløgini, men við aldrinum mundi hetta gerast meiri sjáldan.

Í Fuglaframa nr. 18, 1900, sigur hann eisini frá, at ta fyrstu tíðina royndi hann at vitja hesi feløg nakað ofta, men nú, tey seinastu 3 árini, hevur hann ikki verið á vitjan, hann orkar so lítið longur. Spurdur um hvussu støðan man vera, heldur hann, at summi eru kanska útdeyð, onnur hava kanska bara heilt fáar limir, hann veit ikki vist. Nú man hesin so ídni avhaldsstríðsmaður vera farin at eldast, tí hann sigur seg ikki hætta sær at royna umaftur.

Ár 1900 verður eitt landsfelag fyri avhaldsfeløgini stovnað. Hetta felag kallast "Færøernes Afholdskreds." Fleiri feløg gerast limir í hesum felag, og teirra millum eru Mikladals-, Viðoyar-, Húsar- og Kunoyar Sóknar Fráhaldsfeløg.

Í hvussu er, umboðar Absalon Mikladals Sóknar Fráhaldsfelag á fundi í Færøenes Afholdskreds í Havn í 1901, og umboð eru fyri nevndu feløg. Har verða ymisk mál viðgjørd og fundarfólkið heitir á Absalon at vitja feløgini, fyri harvið at stuðla avhaldssakini. Hesi áheitan játtar hann fegin at fylgja, so frætt sum hann, vegna aldur, er mentur.

At Absalon eitt ár eftir, at hann hevur sagt seg at orka so lítið, og at nú var so langt millum ferðirnar, fegin játtar at ferðast til feløgini at vitja, er tekin um, at arbeiðshugurin og viljin at virka fyri avhaldssakini eru líka góð enn, hóast megin er farin at ganga undan.

Hetta sigur hann eisini í brævi til Mariu Mikkelsen so seint sum í marts 1902: "Evni míni minka, men hugurin og viljin er enn sum fyrr..."

Absalon var avhaldsmaður, og hann vildi, at tað skuldi síggjast. Tí gekk hann altíð, bæði gerandis og heilagt, við eyðkennismerkinum, avhaldsstjørnuni, á bringuni. Hesum merki, sum hann hevði fingið frá felagnum á Viðareiði sum tøkk fyri virki sítt har.

Absalon og Føringafelag

Eitt annað mál, ið lá Absaloni ógvuliga tungt á hjarta, var at fáa føroyska málið aftur til heiðurs.

Sjálvur sigur Absalon í Dimmalætting nr. 49, 1895, í greinini "Maalstrævet" soleiðis frá um áhuga sín fyri føroyska málinum: "Jeg har fra først jeg kunde skønne interesseret mig særdeles for vor nationalitet og modersmaalet - dog at jeg ikke har kunnet udrette synderligt til dets fremme..." , og í Fuglaframa nr. 18, 1900, sigur hann soleiðis frá: "Alt frá tí at eg sum ungur fekk fætir á Schrøtars Matthæi evangelium, følde eg kærleika til móðurmálið, og alt síðan hevur tann hugsan mentst í mær at vit fyrst og fremst mugu royna at halda uppá okkara føroysku grund undir øllum okkara lívi, yrki og framburðsstarvi."

Tann 22. des. 1888 stendur soljóðandi lýsing í Dimmalætting: "Ein og hvør bjóðast at koma í tinghúsið annan jóladag kl. 3 e.m. har sum vit ætla at samráðast um at verja Føroya Mál og Føroya siðir." Sonevndi Jólafundurin var so hildin, og har vóru nógvar røður hildnar. Áðrenn fundurin var lokin, varð samtykt at kalla aftur til fundar í Avhaldshúsinum í Havn 6. januar 1889. Har varð so meiri røtt um málið, og stovnandi aðalfundur Føringafelags var hildin 27. jan. 1889.

Um Absalon var á hesum fundum, er óvíst, men eitt er vist: hetta vóru hansara hjartamál, ið vóru til umrøðu: at verja Føroya mál og Føroya siðir. Ella sum stevnuskrá felagsins ljóðar: 1) at fáa Føroya mál til æru, og 2) at fáa føroyingar til at halda saman og ganga fram í øllum lutum og gerast sjálvbjargnir.

Hetta vóru sanniliga ætlanir, ið Absalon kundi taka undir við, og tað gjørdi hann eisini. Hann var til tað seinasta limur í Føringafelag og royndi altíð at vera við til fundir felagsins og onnur tiltøk, málinum at frama, so sum fólkafundir og annað.

Hvørja ólavsøku fór hann eisini vanliga ta longu leið til Havnar á aðalfund í Føringafelag, og tað var ikki so lítið fyrilagt fyri ein gamlan mann. So eyðsæð er, at hetta var honum eitt hjartamál.

Tá fólkafundir vóru hildnir ymsastaðni um oyggjarnar, var hann ógvuliga trúgvur luttakari. Og ofta vita vit, at hann var millum røðararnar, og tá serliga, um avhaldsmálið var havt frammi.

Men kanska serliga í tí smáa og minni sjónliga var hann ein trúgvur Føringafelagsvinur. Hann stuðlaði teimum ungu og royndi at mæla teimum til at halda á at strevast, inntil málið var nátt. Hann hevði eisini brævasamband við fleiri og royndi á tann hátt at stuðla teimum. A.C. Evensen sigur soleiðis í minningarorði í Búreisingi í 1902, at hann í stóran mun kann takka Absaloni fyri sín andaliga vøkstur.

Absalon vildi eisini hava kvinnurnar upp í part, væl vitandi, at tær mundu hava stóra ávirkan á uppvaksandi ættarliðið. Í Fuglaframa nr. 11, 1900, skrivar hann grein undir yvirskrivtini "Hví eru vit so tigandi?" um at fáa kvinnurnar við til "at røkja so um alt vakurt og gagnligt, at land okkara altíð verður okkum øllum ein betri og betri bústaður." Í hesi grein tekur hann undir við tí, ið ein kvinna hevur skrivað umleið ár frammanundan; hann er nú farin at ótolnast eftir úrsliti.

At Absalon m.a. við brævasambandi royndi at

Framhald á síðu 17

Fremst síggja vit Útistovu, har Absalon var bóndi og so nógv annað. Aftanfyri er Innistova, haðani Poul, sum er umrøddur aðra staðni í blaðnum, var ættaður.

stuðla teimum ungu, ikki minst kvinnunum, at halda á at berjast fyri málinum og fosturlandssakini, framgongur eisini av brøvum, ið hann hevur skrivað til Mariu Mikkelsen 1900-1902. Hesi brøv eru á Landsbókasavninum. Absalon er tá umleið 70 ára gamal og Maria Mikkelsen, ið hann skrivar til, er eini 24 ára gomul.

Tað er skilligt at hann skrivar fyri at stuðla teimum ungu at halda á at virka fyri teimum sjónarmiðum, hann sjálvur hevði strítt fyri, tí at nú eru hansara tíð og hansara evni farin at ganga undan. Í brævi dagfest á Trøllanesi 23. aug. 1900 skrivar hann:

"Eg havi vilja virka naka, ta kenna tigum Maria. Líte er útav kome, men ugge eg meg vi at ta kanska er ikke retteliga ejnkje.

Lítil vóre virkje evnene til, ok [og] nú er, sum veraman, so pinkalítið ettir, nú due eg ejnkje uttan at rópa upp ok lýta upá hine, sum eg halde naka gott bigva í ok kan venta naka burturúr.

Nú ere tigum góða Maria! ejn av tejmum, sum eg vente naka burturúr - tífyre hesar reglenar - fyre at skygva ejtsindir undir tigum..."

Her sæst heilt greitt, hvussu hann heldur, hann frægast kann stuðla fosturlandssakini. Og serliga heldur hann tað hava týdning at fáa kvinnurnar at fara til verka. Seinni í sama brævi nevnir hann tað, hann hevur skrivað til Fuglaframa undir yvirskriftini "Hví eru vit so tigandi", nr. 11, 1900, og so skrivar hann:

"...Eg vilde fegin kent tað "kvinnena", so eg fekk snakka vi hana - mær domde so val tað hon seje - men gakk -.

Nú tigum góða Maria, takje tigum um rojgj, rojne at foa kvinnenar ret at taka fat. Fir kemir ikkje tan retta gongdin, framburs arbejðe, tað retta sanna ok góða..."

Og í brævi í juni 1902 skrivar hann til Mariu m.a. um norðurlendskt kvinnumøti, ið skal vera og sigur: "...illa ser ut at nakar fer fra Førjum, tí ejnki hejrist enn. Tað er kanska ejngin, sum er væl førur at fara... verur tað ikke Anna Debes sjolv, ...men eg vejt onga, sum er betre før - uttan Maria í Dalastovene?...

Tó kansje er nú allarejda øll góð týð forlopin nú til at snakka um hettar, ellar hevði eg haft sera góðan hu til skigva undir tigum."

So greitt er, at hann heldur tað vera umráðandi, eisini at fáa kvinnurnar við í arbeiði.

Tá Føringatíðindi byrjaðu at koma, mundu tey vera kærkomin, tí hetta var eitt amboð til at stuðla móðurmálinum og tí, ið føroyskt var. Føringatíðindi vóru skrivað á Hammershaimbs-føroyskum, skriftmálinum ið gjørt var næstan hálvthundrað ár frammanundan, men tó ongantíð hevði vunnið frama millum manna.

Men minni enn 3 ár eftir, at Føringatíðindi byrjaðu at koma út, tók ósemja seg upp innan felagið. Nú var ein nýggj rættskriving komin, skrivingarháttur Jakob Jakobsens, ið mettur var at vera lættari at læra, tí orðini skuldu stavast sum tey verða søgd. Og summir vildu hava, at blaðið nýtti hesa stavseting, aðrir ikki.

Tá henda ósemja tók seg upp innan felagið, um hvør stavseting var rættari og hvørja blaðið skuldi nýta, royndi Absalon av øllum alvi at arbeiða ímóti, at felagið skuldi fara í tvíningar av hesum spurningi. Hann metti tað als ikki at vera endamál felagsins at avgera, hvussu føroyskt skuldi stavast, men heldur at fáa føroyska málið aftur til síni rættindi. Hann legði stóran dent á, at tað átti ikki at gerast til stríðsmál í felagnum; tað skuldi heldur latatst upp til hvønn einstakan lim at avgera, hvat hann vildi nýta.

Hetta síggja vit í grein, sum hann skrivar í Føringatíðindum nr. 2, 1897, har hann tekur undir við tí, ið "ein vestanmaður" og M. Winther hava skrivað í blaðnum frammanundan. Her sigur hann, at skal felagið avgera, hvør skriviháttur skal nýtast, má tað latast til limirnar at avgera. Skulu allir limir hava sama møguleika at greiða atkvøðu, má takast undir við uppskoti M. Winthers, um at býta Føringafelag sundur í smærri eindir, so at høgligari verður hjá bygdafólki at koma til valstaðið.

Víðari skrivar Absalon: "Eg haldi Føringafelag skuldi latið verið at avgera um stavingar-lagið, av tí simplu grund, at fjøldin av limunum hevur ikki skil á at gera tað við lít. Tað kann jú onga grund hava, at tann, ið ikki dugir Oldnordisk, skal duga við lít at døma um, kvat stavingarmátin er tann, ið gagnar okkum at brúka.

Vit kunna hava skil á, kvat okkum Føringum kvør í ser dámar best at lesa og skriva, edla kvat okkum tikir vera lættari at læra; men hetta haldi eg vit skuldi ikki lagt so mikið lag í, tí lærast má tað ið kvussu er, um tað so verður eitt sindur lættari edla tingri at læra, tað ger ikki mun; meiri eiga vit at fara ettir, kvussu Ikki-Føringum dámar skrivingarlagið, serskilt okkara Donsku ráðandi monnum.

Er tað sum Jóanes bóndi segði í síni seinasti grein (nr.19): "sum er lesa adlir ráðandi menn okkara mál uttan at hava lært tað, men verður broytt, skilja teir okkum ikki" - tá er ikki gott at forstanda, kvat tann innarsta grundin er firi broytingini.

Man tí ikki vera best at spirja okkara hægstu ráðandi menn, kvønn stavingarmátan teimum dámar betri? Til sjeyndar og seinast kemur alt ann uppá, kvat teir siga. Vilja teir ikki kennast við okkara skrivingarlag, so fær málið stuttar rásir - so kemur tað ikki til æru, - nei, so kemur tað ikki longri enn til kvønndagsbrúk okkara midlum, og tað man fadla kvørgum partinum av felagnum. - hetta mann eisini vera besti mátin at fáa semju og frið aftur í felag okkara, sum broytingin hevur skilt at." (Føringatíðindi nr. 2, 1897)

Eftir hesum at døma, er ikki so álvarsamt fyri Absaloni, í hvørjum líki málið verður nýtt, um tað er ein rættskriving, ella ein onnur.Tað mest avgerandi er, at tað verður góðkent og kann vera nýtt, ikki bert í vanligum tosi millum manna, men allastaðni, í skúla, á tingi og í kirkju. Hetta metir hann eisini vera endamál felagsins: at standa saman fyri at fáa føroyska málið aftur til heiðurs, í staðin fyri at skiljast í ósemju um stavingarlagið.

Sjálvur dugdi Absalon ikki stavseting Hammershaimbs, sum væl sæst í brøvunum, hann hevur skrivað.

Men hetta mál, sum Føringafelag hevði sett sær, var ikki so lætt at náa, sum ein kundi hugsa sær. Absalon sigur í grein síni Maalstrævet (Dimma, nr. 49, 1895) at tá hann fyrstu ferð skrivaði um føroyska málið, (í Dimmu nr. 50, 1888), kom honum ikki til hugs, at arbeiðið fyri at fáa føroyska málið aftur til heiðurs, kundi fáa mótstøðu. Men nú, fleiri ár seinni, er mótstøðan framvegis hørð. Kanska er ein orsøk, heldur hann, at hann og aðrir, ið umrøddu hetta í Dimmalætting, ikki vóru nóg varnir í orðum, og tí kanska hava fingið onkun til at føla seg sekan í tí lagnu, føroyska málinum hevði verið fyri. Hann biður so um at fáa greitt fram, hvussu støðan er viðvíkjandi málinum: "Er der noget Lovbud eller Kongebud, som forbyder brugen af det færøske Sprog indenfor Kirkens døre; Er det ikke ligeberettiget dér med det danske, lige saa vel inden for Lagtingets døre?" (Dimma nr. 49, 1895).

Hann heldur tað eisini vera ófatiligt, at nakar kann siga, at vit við at læra móðurmálið væl og aftur fáa tað til síni rættindi í skúla og kirkju, harvið steðga okkara framburði, handaliga ella andaliga. Og hann endar við hesum orðum: "Jeg kan ikke et Øjeblik faa mig til at tro dette, at nogen for alvor kan mene, at vi skulde blive ringere danske Undersaatter af den Grund, at vi stræbe efter - og kunde vinde frem til - at blive bedre færinger. Jeg smigrer mig derfor med det Haab, at Modstanden kun er tilsyneladende, og at dens Tid snart vil være forbi." (Dimma nr. 49, 1895).

Í 1900 sær heldur ljósari út, tá hann, spurdur um hann heldur tað føroyska fer at vinna fram, svarar: "Tað er ivaleyst. Eftir øllum merkjum at døma eru vit kannske ikki so langt frá málinum, sum teir flestu halda." (Fuglaframi nr. 18, 1900). Men hóast onkur glotti er, man mótstøðan mangan kennast tung. Í brævi til Mariu Mikkelsen 27. juli 1901 skrivar hann: "Forrestin er fjøldin av fólkinum heruppe en - sum ávur - dett fyri øllum felagsverkinum." Og "...vit vildo framettir - eg rojne enn ettir evnum at streva fram - men bakstrevarnir

Fremsta húsið er Uppistova, haðani m.a. Símun Johan Wolles og Finnbogi Ísakson eru ættaðir. Síðani Innistova og Útistova.

Absalon er jarðaður í kirkjugarðinum á Trøllanesi. Her verður Poul borin til seinasta hvíldarstaðið.

Hesin steinur til minnis um Absalon varð settur í kirkjugarðsveggin. Teksturin á steininum stendur í greinini.

Framhald á næstu síðu

ero so sterkir, so e ok mínir mejningsfelar sleppa ike burturúr stað, men tó gengir fram, ok skal ganga fram; sokvørt sum bakstrevarnir dojgja burtur, gongir lettare - fordýra at tað grør ejnki ella líte upaftir eftir tejmen, men tað ger tað eftir ogun - jú so vitnar Mannasøgan." Og 10. Nov. 1901 skrivar hann: "...Eg føle meg so kaldan til dag(s)verki, av mótestøvene man møtir, av bakstrevarum - ok verre líkagildihojtene, sum forar fyre allare framgond..." So mangan man hava kenst tungt, av mótstøðuni, hann møtti, og ikki minst, av líkasæluni millum fólk.

Men meðan Absalon og Føringafelag strevast, føroyska málinum at frama, harðnar stríðið innan felagið, og gerst so álvarsamt, at nógvir melda seg úr felagnum orsakað av støðu felagsins í rættskrivingarmálinum. Felagið minkar, og longri verður millum fundirnar, og í 1899 er so lítið fólk á fundi, at aðalfundurin er ikki viðtøkuførur, hóast roynt var 3 ferðir.

Minkandi limatal í Føringafelag mundi vera fylgt av fækkandi haldarum av blaði felagsins, Føringatíðindum, og eftir at felagið eina tíð hevði havt hall, og innkrevjing av limagjaldi var dottin niður fyri, stóð felagnum ikki til at bjarga.

A.C.Evensen sigur í Búreisingi, (1902, s. 178) at hann einaferð bar upp á mál at upploysa felagið, men tá mótmælti Absalon harðliga og segði, at felagið skuldi ikki doyggja, um hann so skuldi vera einasti limur.

Men seinasti fundurin í Føringafelag var hildin um Ólavsøkuna 1901. Absalon var sum vanligt á fundi, og tá menn flestir hildu, at felagið nú var komið á deyðastrá, mótmælti hann harðliga. Rasmus Rasmussen, ið sjálvur var á fundinum, hevur sagt frá, at eftir at tosað hevði verið um trupulleikarnar, spyr Absalon Rasmus Effersøe: " Ert tú limur í felagnum?" "Jú", svarar Rasmus, "tað haldi eg, at eg eri í felagnum." "So eru vit tveir, svarar Absalon, og so er tað eitt felag." Rasmus Effersøe mátti tá fara, hann skuldi spæla sjónleik. Tá segði Absalon illur: "Er nakað verðsins skil á tí, at fara at spæla komediu, tá ið tað stendur um, antin felagið skal liva ella doyggja." Men við hesum upployst-ist felagið, og við árslok 1901 steðgaði útgávan av Føringa-tíðindum.

Her standa tríggir eftirkomarar við leiðini hjá Absaloni og konuni Elini Sofíu. Í miðjuni er tað oldurabbasonurin Bárður Østerø, sum í dag hevur festið í Útistovu. Vinstrumegin stendur pápabeiggin Hans Jacob og høgrumegin pápabeiggin Jónsvein, og eru hesir tískil langabbasynir Absalons.

Hetta var Absaloni dyggur smeitur, at teir, ið vildu málinum væl, skuldu skiljast, tí teir kundu ikki semjast um skrivi-háttin. Sjálvur legði hann, sum nevnt, ikki so stóran dent á, hvør skriviháttur varð nýttur, tí tað, ið um ráddi, var at fáa føroyska málið aftur á føtur, um tað var stavað so ella so.

Sjálvur hevði hann gingið og uggað seg við, at Føringafelag mundi tó ikki fara at doyggja rættiliga, tí málið er gott, og hann trýr tí, at Harrin man vita at finna onkran, sum kann reisa felagið aftur á føtur. Tí doyr felagið, so verður afturstigið so stórt, at hann fær ikki framstigið at síggja.

Skeiðið lokið

Sunnudag 13. juli 1902 var lýst til fólkafundar á Viðareiði, og Absalon hevði frætt, at føroysk gudstænasta fór at verða hildin í sambandi við fólkafundin. Hetta vóru gleðiboð hjá Absaloni. Hann hevði nú vón um at uppliva tað, sum hann hevði strítt fyri, men tó, eftir seinastu gongdina í Føringafelagi, hevði mist vónina um.

Soleiðis kom tó ikki at vera, tí longu fríggjakvøldið 11. juli doyði Absalon, 72 ára gamal.

Hann hevði um kvøldið sitið í liðanum millum Uppistovu og smiðjuna og etið ein turran fisk, hann hevði bukað sær. Tá kom Katrina í Uppistovu framvið, og hann spurdi hana um okkurt at bloyta við. Hon gav honum ein tálgarmola, og so át hann seg lidnan. Um kvøldið, tá hann fór til songar lá hann og tosaði við konu sína um tað, ið henda skuldi komandi sunnudag. Tá reisist hann bráðliga upp undir seg og segði, at hann føldi sær nakað fyri bringuni. So datt hann aftur á aftur - deyður.

Absalon varð grivin í kirkjugarðinum á Trøllanesi. Í minningarorði skrivar Sverre Patursson, at honum fylgdi ein so stór mannfjøld, sum ikki hevur fylgt líki fyrr á Trøllanesi. Prestur (tað mundi verða Viðareiðisprestur, Heilmann) kom sjálvkravdur, og helt eina vakra og magnfulla talu og takkaði Absaloni fyri, at hann hevði elskað Føroyar og sítt móðurmál. Hetta var óhoyrt, at prestur á grøvini veitti føroyingi tøkk fyri at hava elskað føðiland sítt og móðurmál, hóast mangur mundi hava havt tað uppiborið, skrivar Sverre.

Í Kirkjugarðinum á Trøllanesi varð minnissteinur settur við hesi innskrift:

Vinir og frændur
settu henda stein
til minnis
um

Absalon Guttormsen
á Trøllanesi

føddur 5. mei 1830 doyði
11. juli 1902
Royna alt tað besta kjósa,
sýna fólki hugsnarleið,
vísa vinum vegin ljósa,
so útrann títt æviskeið!

Steinurin varð drigin oman úr dalinum og laðaður inn í kirkjugarðin við síðuna av portrinum. Ørindið hevði Símun av Skarði yrkt.

Kona Absalons, Elin Sofía, sat einkja sløk 4 ár, til hon doyði 1. februar 1906. Hon varð jarðað á Trøllanesi.

Ein hugsjónarmaður

Um Absalon kann sigast at hann var ein hugsjónarmaður. Hann hevði hugsjónir, sum hann livdi og stríddi fyri.

21. mars 1902 skrivar hann í brævi til Mariu Mikkelsen: "...eg vil frameftir, en sum fir - serliga er tað, sum tigum vita, Avhaldsstreve ok malstreve, sum liggur mer upá hjarta; Upplýsing ok frýsinne líkalejðis."

Hesum sjónarmiðum, avhaldsmálinum, móðurmálinum, upplýsing og frísinni, stríddist hann fyri. Avhaldsmálið varð ivaleyst tað, hann fyrst gav seg út í sum felagsarbeiði, seinni varð tað móðurmálið og tjóðskaparrørslan. Og sum lærari, og ivaleyst áðrenn eisini, hevur hann virkað fyri upplýsing og frísinni, tá hann útvegaði bøkur, sum hann lænti fólki at lesa, ella eisini sjálvur gekk inn til fólk, at lesa fyri teimum. Um hann hava fleiri sagt at hann varð frísintur maður, sum altíð var opin fyri nýggjum hugskotum. Men sjálvsagt var Absalon ikki uttan brek. Hann var soleiðis eftir øllum at døma lítið hugaligur sum bóndi og útróðrarmaður, og hevur helst stundum verið strævin hjá hinum í lítla bygdarsamfelagnum, har samarbeiði var so neyðugt.

Ivaleyst mundi hann eisini mangan vinna lítlan samhuga millum bygdarfólkið og ikki altíð verða skiltur, sum hann ynskti. Í brævi til Mariu Mikkelsen í mars 1902 skrivar hann: "Tigum vita, at - serliga um vetrartíð, er so knípe her á Trøllanese, tað kann vera so langt ímillum tað frettist, ...so er her ejngin (fá ere folkene), sum man ret kann snakka [við], ella sum fatar tað, sum mínum hjerta liggur nest."

Týðiliga framgongur eisini, at sjálvur heldur hann seg vera frammanfyri sína tíð. Í brævi til Mariu í novembur 1901 skrivar hann: "...Tað vejt eg, at eg kom at vera so langt fyre mýna týð - eg sjilde nok helst núfirstane vere føddir.

Tað er ikki stutlit at vera forúd fýre týena - at siga fýre týena, man er her at vera - hvusse tað er fýre sejnne vejt eg ikki..."

Og seinni skrivar hann: "Mít dagsverk er snart enda (vil eg vanta), men hvat er útretta? Ja eg vejt ikki, men líte - ja líte er tó ikki ejnke, man er vel ikki berettejavur at venta størt...

Ejn trojst er tað tó, at vita se hava vere vi at arbojt í tý partenum,sum vil fra[m] til tað, got er, bæðe til Likam ok Sál... Strevin Ver hevur vere - ok líka strevin en, tý eg kan ikki halda stilt, eg vil rojna, men lítlan veg gengir - ok so fyre frýsinne Lítlan veg gengir..."

Hetta síðsta brotið haldi eg lýsir væl mannin Absalon Guttormsen, tá ein hevur lív og virki hansara í huga: at tað var honum ein troyst at vita seg hava verið í tí partinum, sum vil fram til tað, gott er, bæði til likams og sálar, hóast hann helt ov lítið síggjast eftir.

Óli Wolles

Skrivað sum høvuðsritgerð á HF í Hoydølum í januar 1982. Greinin er prentað við gjøllari keldu-ávísingum í Varðanum bd. 54, 1987.

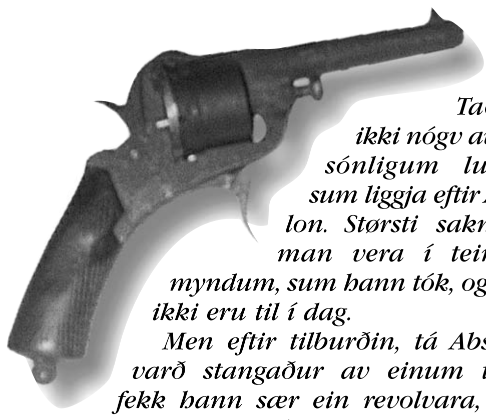

Tað er ikki nógv av persónligum lutum, sum liggja eftir Absalon. Størsti saknurin man vera í teimum myndum, sum hann tók, og sum ikki eru til í dag. Men eftir tilburðin, tá Absalon varð stangaður av einum tarvi, fekk hann sær ein revolvara, sum skuldi verja móti endurtøku. Hesin revolvarin er til, og er hetta mynd av honum.

BAADER

Vit hava eykalutir á goymslu og útvega teir, vit ikki hava.

Pf. Petur Larsen

Tlf: 44 41 74
Fax: 44 42 85